

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris
C.Z.U: 339.543:349 (478)

ROTUNDU Edgar

**DECLARAREA
ÎN DREPTUL VAMAL AL REPUBLICII MOLDOVA**

Specialitatea 552.03. – Drept financiar (bancar, fiscal, vamal)

Autoreferatul tezei de doctor în drept

Chișinău, 2017

Teza a fost elaborată în cadrul Departamentului Drept Public al Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova.

Conducător științific:

RUSU Grigore, doctor în drept, conferențiar universitar

Referenții oficiali:

GUȚULEAC Victor, doctor drept, profesor universitar, ULIM

ȚURCAN Serghei, doctor în drept, conferențiar universitar, ULIM

Componenta Consiliului Științific Specializat:

CÂRNAȚ Teodor, președinte, doctor habilitat în drept, profesor universitar

MOCANU Victor, secretar științific, doctor în drept, conferențiar universitar

GUCEAC Ion, doctor habilitat în drept, profesor universitar, m. c.

COSTACHI Gheorghe, doctor habilitat în drept, profesor universitar

COBĂNEANU Sergiu, doctor în drept, profesor universitar

CLIMOV Alla, doctor în drept, conferențiar universitar

Susținerea va avea loc la 28 aprilie 2017, ora 16.00, în ședința Consiliului Științific Specializat D 30.552.03 – 01 din cadrul Universității de Stat din Moldova (mun. Chișinău, str. M. Kogălniceanu 67, bloc 2 , aud. 119).

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, la Biblioteca Universității de Stat din Moldova și la pagina WEB a C.N.A.A. (<http://www.cnaa.md>).

Autoreferatul a fost expediat la 27 martie 2017

Secretar științific al Consiliului Științific Specializat:

MOCANU Victor, doctor în drept, conferențiar universitar

Conducător științific:

RUSU Grigore, doctor în drept, conferențiar universitar

Autor:

ROTUNDU Edgar

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei. Declararea vamală reprezintă una dintre cele mai semnificative proceduri vamale care, alături de celelalte proceduri vamale, contribuie la trecerea mărfurilor și mijloacelor de transport peste frontiera vamală a Republicii Moldova. Rolul deosebit pe care îl comportă declararea vamală constă în faptul că aceasta are drept scop trecerea mărfurilor și mijloacelor de transport peste frontiera vamală în conformitate cu legislația vamală evitând declararea necorespunzătoare care presupune săvârșirea unor inegalități.

Actualitatea temei este determinată de procesele de transformare, prin care trece sistemul vamal al Republicii Moldova, iar odată cu intrarea Republicii Moldova în Organizația Mondială a Comerțului (OMC) s-a accelerat procesul de perfecționare a activității organelor vamale conform standardelor și celor mai bune practici internaționale pe segmentul aplicării declarării vamale electronice.

La 27 iunie 2014 a fost semnat Acordul de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană [7], la 2 iulie 2014 acesta a fost ratificat de Parlamentul Republicii Moldova, iar la 13 noiembrie 2014 – de către Parlamentul European.

Totodată, amplul proces de integrare europeană în care este implicată Republica Moldova presupune armonizarea în mare parte a legislației naționale cu acquis-ul comunitar. Domeniul vamal armonizat, perfecționat și ajustat la cerințele și condițiile actuale, constituie baza, dar și garanția că procedurile vamale în Republica Moldova sunt conforme cu procedurile aplicabile în statele dezvoltate inclusiv în statele membre ale Uniunii Europene.

O componentă de bază a Acordului de Asociere o constituie Acordul de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător dintre țara noastră și Uniunea Europeană, care va transforma completamente nu doar relațiile economice, comerciale sau investiționale, dar și întreg spațiul economic al țării. Cu toate acestea, integrarea în Uniunea Europeană presupune, întâi de toate, o integrare vamală, care se exprimă printr-un proces de elaborare și armonizare a legislației naționale, inclusiv a celei în domeniul vamal, conform principiilor acquis-ului comunitar.

Preluarea și aplicarea unor proceduri de vămuire moderne în Republica Moldova vizează în modul cel mai direct și procedura de declarare vamală, care este o formă de manifestare a intențiilor agenților economici de a trece peste frontiera vamală mărfuri, dar și de specificare a relațiilor ce apar atât între organele vamale și agenții economici (declaranți), cât și între aceștia și obiectele supuse declarării (mărfuri, bunuri și alte valori).

Declararea este un prim proces, destul de important, care exprimă intențiile uneia dintre părțile participante la raportul juridic de drept vamal, dar și ulterioarele măsuri ce urmează a fi întreprinse față de bunul declarat, cum ar fi: aplicarea măsurilor tarifare, netarifare, a celor cu caracter neeconomic etc.

În ultimul timp organele vamale, ca și rezultat al proceselor indicate *supra*, au implementat mai multe proceduri simplificate de declarare. Un loc aparte în cadrul acestor proceduri îi revine, indiscutabil, declarării electronice.

De menționat că implementarea practicii de declarare vamală electronică a început în Republica Moldova cu mai bine de zece ani în urmă. În această perioadă, în

mecanismul de reglementare juridică a ei s-au produs modificări semnificative. Asupra constituirii bazei normative au influențat atât experiența obținută și acumulată în domeniul declarării vamale electronice, cât și ratificarea de către Republica Moldova a tratatelor și convențiilor internaționale în domeniul comerțului extern (vamal).

În legătură cu aceasta, în prezent un șir de informații despre mărfuri sunt prezentate organului vamal pe suport de hârtie (documentele însoțitoare ale mărfurilor, declarația vamală și alte acte necesare pentru punerea în liberă circulație a mărfurilor), precum și înseși mărfurile care trec frontiera vamală, acestea constituind obiecte ale controlului vamal.

Implementarea sistemului de administrare a riscurilor (SAR) în cadrul controlului vamal, ca una dintre condițiile de bază ale apartenenței Republicii Moldova la OMC, presupune analiza documentelor însoțitoare ale mărfurilor în baza profilurilor riscului. Forma electronică de declarare creează condițiile necesare pentru munca analitică a acestui sistem. În aceste condiții, interacțiunea sistemului de declarare electronică și a SAR necesită perfecționare, care să se exprime în unificarea normelor naționale în sfera vamală cu normele și standardele internaționale, în special cu prevederile Convenției internaționale privind simplificarea și armonizarea procedurilor vamale (Kyoto, 1974) [3].

Alegerea temei de cercetare este determinată în mare măsură de faptul că până în prezent nu s-a concretizat un cadru juridic care ar stipula elementele de bază ale reglementării declarării vamale, cum ar fi: declararea vamală, formele declarării vamale, declararea telecronică, mecanismul de reglementare a declarării electronice. Lipsesc și lucrări axate pe studierea tuturor acestor elemente în complexitatea lor, ceea ce nu permite elucidarea problemelor teoretico-practice apărute în domeniu.

În aceste condiții, eficiența procedurii de declarare depinde în mare parte de reglementarea juridică corespunzătoare a relațiilor sociale în procesul de prezentare a datelor despre mărfuri în formă electronică. În același timp, normele din legislația vamală națională nu sunt sistematizate și, de multe ori, au un caracter referențial, ceea ce reduce rezultativitatea implementării sistemului de prezentare și analiză a formelor electronice ale documentelor însoțitoare de mărfuri și ale altor acte în general.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare.

Importanța controlului vamal în cadrul procedurii de declarare vamală și, în general, de reglementare a activității economice externe se întemeiază pe standardele Convenției internaționale privind simplificarea și armonizarea procedurilor vamale care stabilește că „toate mărfurile, inclusiv mijloacele de transport, care intră pe sau ies de pe teritoriul vamal, indiferent dacă se percep pentru ele taxe și impozite, sunt supuse controlului vamal” [3].

Efectuând controlul asupra trecerii mărfurilor și mijloacelor de transport peste frontiera vamală, organele vamale asigură nu doar încasări semnificative ale mijloacelor bănești în bugetul de stat, dar și realizarea mecanismelor administrativ-juridice, predestinate să influențeze atractivitatea investițională a economiei naționale, cursul monedei naționale și un șir de alți indici economico-financiar. În felul acesta, controlul vamal trebuie interpretat ca parte componentă a mecanismului administrativ-juridic de reglementare a declarării vamale.

Organele vamale efectuează controlul asupra respectării măsurilor atât cu caracter economic, cât și neeconomic. Prin acestea din urmă trebuie de înțeles interdicțiile și restricțiile privind trecerea peste frontiera vamală a unor categorii de mărfuri în corespundere cu legislația națională, precum și cu actele și convențiile internaționale.

Declararea vamală ca operațiune obligatorie a tuturor titularilor care trec frontiera vamală este îndreptată, în primul rând, spre asigurarea respectării prevederilor legale naționale și internaționale. Principalul scop al acestei proceduri vamale este de a asigura informarea corectă a organelor vamale despre caracteristica mărfurilor și mijloacelor de transport care se dorește a fi trecute peste frontiera vamală, iar modul de efectuare a declarării vamale influențează, în continuare, buna desfășurare a întregului proces de vămuire și determină consecințele juridice corespunzătoare fiecărui declarant în parte.

Instituția declarării vamale este un subiect cercetat și analizat superficial în doctrina din Republica Moldova. Tema respectivă este abordată tangențial în lucrările autorilor: I.Erhan, E.Sîrbu, V.Melnic, V.Ursu, N.Calenic, E.Obreja, A.O.Pasat, G.Mincu, V.Furdui, Gh.Radu.

Analizând doctrina națională în domeniul vamal, putem menționa că foarte puțini cercetători au analizat dreptul vamal din punct de vedere teoretic, în același rând declararea vamală, ca și concept separat în cadrul doctrinei vamale, fiind abordată doar tangențial cu alte subiecte. Puținele cercetări ne conving de corectitudinea alegerii făcute privind cercetarea științifică a instituției date, atât de importante din cadrul dreptului vamal și este unul dintre motivele care determină actualitatea investigației noastre și motivează efectuarea unui studiu complex axat pe problemele de reglementare și implementare.

În ce privește doctrina română, este de menționat că timp de peste 20 de ani dreptul vamal rămâne un domeniu investigat doar parțial, nefiind luate în vizor toate aspectele procedurii de vămuire. În mare parte, accentul este pus pe abordarea prevederilor legale naționale și comunitare, autorii evitând să dea definiția conceptului de declarare vamală, să analizeze aspectele deficitare, să înainteze propuneri de ameliorare și simplificare a operațiunii în cauză.

Dintre autorii români pot fi menționați A.T. Moldovan, C.Mladen, Gh.Caraiani, C.Cazacu ș.a., care în lucrările lor acordă o atenție deosebită procedurii declarării vamale, fiind cercetate aspectele teoretice, procedurale, autorii efectuând și o analiză comparativă cu legislația europeană.

În ce privește doctrina rusă, savanții (în număr impunător) care s-au expus asupra subiectului dat privesc procedura de declarare ca un concept distinct și separat în cadrul procesului de vămuire a mărfurilor și de efectuare a tranzacțiilor economice externe. Printre aceștia sunt de menționat: B.N. Gabricidze, L.V. Timoșenco, V.G. Draganov, M.M. Rassolov, O.Iu. Vacaieva, B.A. Горбухов, X.A. Адриашин, В.Г. Свиныхов, В.В. Балакин, А.Ф. Ноздрачев, С.В. Халипов, Н.Д. Эриашвили.

Instituția declarării vamale, ca parte component și semnificativă a dreptului vamal, a fost studiată în complexitate în literatura de specialitate rusă și tangențial în lucrările autorilor români, însă spre regret, aproape deloc în literatura de specialitate din Republica Moldova, fapt ce denotă o lipsă acută de abordare atât științifică, cât și practică pentru eficientizarea implementării „acquis-ului comunitar”.

Scopul și obiectivele tezei. Scopul general al tezei rezidă în cercetarea complexă a instituției declarării vamale prin determinarea conceptului de declarare vamală, a formelor acesteia, a procedurii de efectuare a declarării vamale de către fiecare categorie de subiecți în parte, a sistemelor informaționale utilizate la realizarea declarației electronice, precum și în formularea recomandărilor practice menite să eficientizeze operativitatea operațiunii de declarare vamală. Prin urmare, declararea vamală este supusă unei examinări teoretico-practice, accepțiunile acesteia fiind analizate prin prisma opiniilor exprimate de către doctrinarii științelor juridice.

De asemenea, prin prisma actelor și convențiilor internaționale, care consacră o multitudine de prevederi și recomandări, s-a încercat o analiză tangențială a acestora în scopul evidențierii unei aplicabilități practice mai utile.

În vederea realizării acestui scop, au fost stabilite următoarele *obiective*, atingerea cărora condiționează soluționarea problemei științifice: (a) identificarea și definirea conceptului de „declarare vamală”; (b) analiza cadrului juridic național și internațional în domeniul declarării vamale; (c) identificarea aspectelor definitorii ale procedurii declarării vamale; (d) analiza declarării îndeplinite de persoanele fizice și de persoanele juridice pe teritoriul Republicii Moldova; (e) analiza scopului și formelor declarației vamale; (f) analiza experienței naționale și internaționale privind tehnologiile informaționale utilizate în procesul de declarare vamală; (g) determinarea premiselor juridice ale implementării mecanismului de declarare vamală electronică care să faciliteze ajustarea legislației naționale privind declararea electronică la legislația vamală a UE.

Metodologia cercetării științifice o constituie metoda dialectică de cunoaștere științifică, ce reflectă interconexiunea teoriei și practicii. În cadrul cercetării au fost aplicate un șir de metode științifice generale și speciale, inclusiv: metoda logică (în expunerea materialului, formularea concluziilor și propunerilor); analiza; sinteza (în procesul de elaborare a noțiunilor și definițiilor științifice, precum și la generalizarea definițiilor obținute, la formularea concluziilor, la modificarea și completarea actelor normativ-legale); metoda analizei sistemice (în cercetarea elementelor mecanismului de reglementare administrativ-juridică a declarării electronice); metoda istorică (în analiza retrospectivă); comparativ-juridică (în analiza actelor normative legale de diferite niveluri); comparativă și clasificatoare (la analiza experienței străine în aplicarea sistemului de declarare electronică); metoda analizei de conținut; inductivă (în analiza divergențelor din aparatul conceptual); formal-juridică (în cercetarea și sistematizarea surselor relațiilor juridice); precum și alte metode de cunoaștere ce se referă la problemele cercetării.

Noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor obținute constă în faptul că, pornind de la necesitățile actuale de aplicare a legislației de către organele vamale ale Republicii Moldova și de la abordările teoretice ale relațiilor de drept, a fost realizată o cercetare complexă a instituției declarării vamale în vederea evidențierii trăsăturilor definitorii ale procedurii de realizare a declarării vamale, a formelor acesteia și, în special, a procedurii electronice de declarare, a sistemelor informaționale utilizate în activitatea vamală, precum și a identificării problemelor în dezvoltarea mecanismului de reglementare juridică a declarării vamale, ceea ce a permis obținerea unui șir de rezultate științifice noi.

Caracterul inovator al rezultatelor obținute este determinat de faptul că în premieră în știința dreptului vamal al Republicii Moldova a fost efectuată o cercetare complexă a instituției declarării vamale, a problematicii din perspectiva reperelor teoretice ale accepțiunii, a caracterelor și particularităților acesteia, în baza căreia au fost formulate concluzii și recomandări teoretice în vederea perfecționării legislației naționale în domeniu.

Problema științifică importantă soluționată în domeniu constă în fundamentarea științifică a instituției declarării vamale în vederea determinării conceptului de declarare vamală, a formelor declarării vamale și descrierii detaliate, în baza reglementărilor naționale și internaționale, a procedurii de declarare vamală, inclusiv a declarării vamale electronice, prin prisma sistemelor informaționale implementate, fapt ce a condus la clarificarea pentru teoreticieni și practicieni a unor aspecte problematice în domeniu.

Semnificația teoretică a cercetării își găsește exprimare în: analiza științifică a instituției declarării vamale, a fundamentelor teoretice autohtone privind declararea vamală; exemplificarea formelor declarării vamale specificate în doctrină și aplicate în practică; evidențierea elementelor definiției ale declarării vamale a mărfurilor și mijloacelor de transport de către persoanele fizice și juridice, luându-se în considerare nivelul de implementare a sistemelor informaționale care facilitează efectuarea declarării electronice pe teritoriul Republicii Moldova. Conceptele reformulate ale declarării vamale și principiile acesteia, precum și formele de realizare a declarării vamale sau a mijloacelor informaționale aplicate la efectuarea declarației vamale electronice vor facilita procesul de modificare și completare a cadrului legal ce reglementează activitatea organelor vamale.

Valoarea aplicativă a lucrării este determinată de faptul că rezultatele cercetărilor sunt orientate spre optimizarea normelor juridice ce vizează declararea mărfurilor, precum și spre dezvoltarea întregului mecanism de reglementare juridică a declarării vamale, inclusiv a procedurii electronice. Propunerile și recomandările teoretico-practice expuse în lucrare pot fi utilizate în calitate de sursă la elaborarea recomandărilor metodico-didactice, la predarea cursurilor speciale în instituțiile de învățământ superior la disciplina „Dreptul vamal”, precum și în cele care pregătesc funcționari publici, în special lucrători vamali. Unele concluzii și recomandări formulate în lucrare pot fi implementate în activitatea practică a Serviciului Vamal al Republicii Moldova. Drept urmare, propunerile *de lege ferenda* înaintate pot fi utile pentru dezvoltarea legislației vamale naționale, în general, și a prevederilor ce determină procedura de realizare a declarării vamale, în special.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere:

1. A fost definită noțiunea „declarare vamală”, prin care se înțelege o comunicare oficială în fața autorităților vamale din partea persoanelor fizice și a celor juridice, care au intenția de a scoate din țară sau de a introduce mărfuri, bunuri, mijloace de transport și alte valori, ce conține date veridice privind tipul, cantitatea și scopul trecerii bunurilor peste frontiera vamală, precum și alte informații cerute de autoritățile oficiale vamale în conformitate cu legislația vamală actuală;

2. A fost argumentată necesitatea identificării reglementării naționale și internaționale privind declararea vamală și progresul implementativ al armonizării

legislației naționale cu legislația Uniunii Europene;

3. A fost demonstrată importanța efectuării controlului vamal, prin prisma determinării corectitudinii conținutului declarației vamale ca fiind o categorie care necesită o abordare specială, dat fiind numeroasele acțiuni de contrabandă și de nedeclarare corespunzătoare;

4. Au fost reflectate aspectele definitorii ale procedurii declarației, vămuirii, procedurii prealabile de vămuire, ale declarației vamale în detaliu, precum și ale declarației electronice;

5. A fost înaintată și argumentată necesitatea unei abordări sistemice a identificării mecanismului de reglementare juridică a declarației. Caracterul complex al unui asemenea obiect al relațiilor legale, cum sunt datele în formă electronică, presupune și o complexitate a reglementării;

6. A fost constatat că modelul organizării procesului de declarare electronică trebuie să fie în strânsă interconexiune cu sistemul de administrare a riscurilor (SAR), care se bazează pe analiza unui spectru larg de informație despre mărfuri, despre participanții la activitatea economică externă (AEE), transportatori, deținătorii de depozite provizorii etc.;

7. A fost argumentat că dezvoltarea mecanismului de reglementare juridică a declarației electronice presupune, de rând cu aplicarea tehnologiilor informaționale, și elaborarea unor regulamente, menite să asigure colectarea, păstrarea, actualizarea, structurarea, sistematizarea, integrarea, prelucrarea centralizată și analiza consolidată a diverselor date care să susțină luarea de decizii de către funcționarul vamal;

8. Au fost formulate propuneri în vederea aplicării cât mai eficiente și corecte a instituției declarației vamale pentru a facilita utilizarea ei practică și a reduce lacunele și litigiile existente la ora actuală.

Implementarea rezultatelor științifice. Propunerile și recomandările teoretico-practice expuse în lucrare pot fi utilizate în procesul de instruire a studenților, masteranzilor din cadrul instituțiilor de învățământ superior cu profil juridic din Republica Moldova, precum și în activitatea practică a organelor de drept. De asemenea, ele pot fi aplicate la soluționarea problemelor practice din domeniul dreptului vamal, precum și în procesul de perfecționare a legislației.

Aprobarea rezultatelor cercetării. Teza de doctorat a fost elaborată în cadrul ședințelor Departamentului „Drept Public” al Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova unde a fost examinată și aprobată.

Publicațiile la tema tezei. Concluziile și recomandările în baza tezei de doctorat și-au găsit reflectare în cele 10 articole publicate în reviste științifice naționale și de peste hotare, inclusiv în prezentările la conferințele științifico-practice naționale și internaționale

Volumul și structura tezei. Teza de doctorat este structurată în funcție de scopul și obiectivele investigației științifice. Aceasta cuprinde: adnotarea, lista abrevierilor, introducere, trei capitole care conțin 14 paragrafe, concluzii generale și recomandări, bibliografie, 4 anexe, declarația privind asumarea răspunderii și Curriculum vitae.

Cuvintele-cheie: declarare vamală, declarare electronică, activitate economică externă, declarație vamală în detaliu, Organizația Mondială a Comerțului, Convenția de la Kyoto, mărfuri, vămuire, sisteme informaționale.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** este argumentată actualitatea și importanța problemei abordate, sunt determinate scopul și obiectivele tezei, noutatea științifică a rezultatelor obținute, sunt menționate importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării, sunt descrise modalitățile de aprobare a rezultatelor investigației, cu realizarea unui sumar succint al compartimentelor tezei.

Capitolul 1. – **Analiza situației în domeniul cercetării instituției declarării vamale** – este consacrat analizei viziunilor doctrinare asupra instituției declarării vamale. O atenție aparte este acordată opiniilor autorilor români, ruși și ale celor din Republica Moldova. De asemenea, sunt relevate principalele aspecte ale legislației naționale, precum și prevederile de ultimă oră ale legislației internaționale în domeniu.

Realizarea controlului vamal este legată în modul cel mai direct de declararea vamală, care este procedura de bază în vederea prezentării informațiilor necesare privind perfectarea vamală a mărfurilor, dar și exercitarea de către organele vamale a atribuțiilor și funcțiilor prevăzute de legislație.

Totalitatea prevederilor legale care reglementează conceptul declarației vamale reprezintă cadrul normativ al declarării vamale, care necesită a fi efectuat în strictă conformitate cu Constituția Republicii Moldova, cu legislația națională și cu tratatele internaționale la care țara noastră este parte. O atenție aparte a fost acordată actelor legislative și normative subordonate legii, care reglementează instituția declarării vamale, formele și modalitățile de efectuare a declarației vamale.

Analiza doctrinei autohtone în domeniul vamal denotă că foarte puțini cercetători au investigat dreptul vamal din punct de vedere teoretic, precum și declararea vamală, ca și concept separat în cadrul doctrinei vamale.

Astfel, autorii I.Erhan și T. Cârnaț în manualul „Drept vamal comunitar” analizează procedura declarării vamale din punctul de vedere al reglementărilor vamale ale Uniunii Europene. Dâșii accentuează că Codul vamal comunitar stabilește că prin „declarație vamală” se înțelege actul prin care o persoană indică, sub forma și în modalitatea prevăzute, dorința de a plasa mărfurile sub un anumit regim vamal, menționând, dacă este cazul, procedura specifică care urmează să fie aplicată [5, p.340]. Același autor I.Erhan în monografia „Statutul juridic al organelor vamale în Republica Moldova”, analizând aspectele de organizare și activitate a organelor vamale naționale, face referință la declararea vamală, specificând că „perfectarea vamală reprezintă exteriorizarea juridică a procedurii de control vamal ce îmbracă forma declarației vamale în detaliu, a declarației vamale (DV-6), completate de persoanele fizice, a actelor inițiale ca rezultat al controlului vamal” [4, p.134], fapt ce confirmă importanța declarației vamale pentru întregul proces de vămuire.

Un alt cercetător autohton, O.Ciobanu, în teza de doctor „Fundamentele teoretico-practice în controlul vamal” se referă la declararea vamală sub aspectul exercitării de către organele vamale a controlului vamal. El consideră declararea vamală drept „act unilateral, prin care o persoană manifestă, în formele și modalitățile prevăzute de legislația vamală, voința de a plasa mărfurile într-o procedură vamală. Declarația vamală în detaliu este alcătuită dintr-un set ce cuprinde numărul de exemplare

corespunzător procedurii vamale și este format din declarația vamală primară și, după caz, declarația(iile) vamală(e) complementară(e)” [1, p.84].

Autorul P.Țurcan în teza de doctor „Reglementarea tarifară a operațiunilor de import-export” specifică că „valoarea în vamă este declarată prin intermediul unui formular special numit „Declarația valorii în vamă”, depus cu declarația vamală în detaliu la momentul vămuirii mărfurilor. Declarația de valoare în vamă constituie un document în care declarantul oferă informațiile necesare pentru stabilirea valorii în vamă a mărfurilor importate” [22, p.95].

Autorii V.Ursu, O.Canțer și I.Magu, în lucrarea „Schite de contribuție la monografia de drept vamal”, descriu principalele reguli de trecere peste frontiera vamală, în dependență de regimul vamal solicitat, enunțând fiecare tip de declarație vamală în parte, conform legislației în vigoare.

O altă cercetătoare, G.Mincu, în studiul „Politica comercială a Republicii Moldova: cerințe de import-export în comerțul cu UE” examinează următoarele aspecte: proceduri vamale și plățile aferente importului; facilitățile tarifare, inclusiv tarifele și contingentele tarifare, originea mărfurilor, licențierea, autorizarea și restricționarea anumitor mărfuri importate [9].

În același context, autorul Gh.Radu examinează procedura de declarare definind-o ca un „ansamblu de formalități ce permit și garantează aplicarea diverselor reglementări vamale și de altă natură, la care sunt supuse mărfurile importate sau exportate din momentul plasării lor sub o destinație vamală, care la fel stabilește momentul apariției și finisării supravegherii vamale în funcție de regimul aplicat mărfurilor sau mijloacelor de transport” [15, p.52, 53].

De asemenea, în lucrarea „Activitatea vamală în Republica Moldova și fenomenul corupției”, grupul de autori E.Obreja, V.Gâscă și N.Calenic identifică aspectele problematice, ce țin de reglementările legale privind declararea vamală, precum și de implementarea practică a acestora [13, p.107-112].

Analizând lucrările ce aparțin autorilor din Republica Moldova, punem afirma că subiectul „declararea vamală” nu a fost cercetat pe deplin, făcându-se doar referiri legale ce tangențiază cu alte subiecte.

În literatura de drept română, autorii A.T.Moldovan, C.Mladen și Gh.Caraiani abordează subiectul doar în manualele de drept vamal, acesta fiind studiat ca un segment al ramurii de drept vamal. Dâșii doar tangențial analizează prevederi raportate la declararea vamală, fără a trata careva aspecte teoretico-științifice ce vizează nemijlocit această instituție.

Autorul A.T. Moldovan menționează că „declarația în scris se face pe un formular corespunzător modelului oficial prevăzut în acest scop, aprobat de autoritatea vamală. Aceasta se semnează de titularul operațiunii sau de reprezentantul său și conține datele necesare aplicării dispozițiilor care reglementează dispozițiile ce reglementează regimul vamal prin care se declară mărfurile” [12, p.216].

Autoarea C.Mladen menționează că „declarația vamală este actul juridic prin care declarantul solicită un regim vamal pentru marfa prezentată, se angajează să-și îndeplinească obligațiile ce-i revin prin regimul vamal declarat și furnizează informațiile necesare pentru luarea măsurilor și aplicarea dispozițiilor pentru realizarea obligațiilor fiscale, a controlului comerțului exterior și a statisticii” [10, p.57].

În opinia autorului Gh.Caraiani, declararea mărfurilor și mijloacelor de transport este una dintre condițiile principale pentru trecerea mărfurilor și mijloacelor peste frontiera vamală. Astfel, definind noțiunea de declarație printr-o condiție obligatorie, cum ar fi declararea bunurilor ce urmează a fi trecute peste frontiera vamală, autorul consideră declarația un act fundamental.

În urma analizei doctrinei românești, constatăm că în puținele lucrări existente în domeniul vamal acest subiect este examinat foarte evaziv. În mare parte, accentul este pus pe abordarea prevederilor legale naționale și comunitare, autorii evitând să dea definiția conceptului de declarare vamală, să analizeze aspectele deficitare, să înainteze propuneri de ameliorare și simplificare a operațiunii în cauză.

Instituția declarării vamale este examinată și de savanții ruși: С.В. Халипов, Н.Д. Эриашвили, В.А. Горбухов, Х.А. Адриашин, В.Г. Свинухов, В.В. Балакин, А.Ф. Ноздрачев, А.В. Толкушкин, А.А. Демичев, А.С. Логинова, О.Ю. Бакаева, Г.В. Матвиенко, В.М. Малиновская și alții. Abordând acest subiect, dâșii consideră procedura de declarare drept un concept distinct și separat în cadrul procesului de vămuire a mărfurilor și de efectuare a tranzacțiilor economice externe.

Efectuând o comparație cu cercetările realizate de autorii din România, în lucrările savanților ruși găsim o descriere cu mult mai complexă a instituției declarației vamale.

Acele teze, concluzii, definiții, care se regăsesc în doctrina din alte state, sunt aplicabile în Republica Moldova proporțional condițiilor în care legislația și procedurile din țara noastră sunt conforme prevederilor convențiilor internaționale, dar și celor mai bune practici utilizate de către organele vamale ale altor state.

În urma analizei literaturii de specialitate s-a constatat o diversitate de opinii privind definirea conceptului „declarații vamale”, formele și procedura acesteia. Instituția declarării vamale, ca parte indispensabilă a procedurii de vămuire, a fost studiată în complexitate în literatura de specialitate rusă și în lucrările autorilor români, concluziile derivând din cerințele normative înaintate de „acquis-ul comunitar cu privire la trecerea mărfurilor și mijloacelor de transport peste frontiera vamală”.

În această ordine de idei, menționăm că cercetarea conceptului „declarație vamală” nu a constituit un obiectiv de analiză științifică, nici nu prezintă interes pentru doctrina națională și cea internațională, însă importanța acesteia ne face să concluzionăm asupra necesității de a aborda mult mai în detaliu acest subiect.

Totalitatea actelor normative care reglementează conceptul declarației vamale, formele acesteia, precum și procedura de efectuare a unei declarații vamale reprezintă cadrul normativ al declarației vamale. Aceasta trebuie efectuată în strictă conformitate cu Constituția Republicii Moldova, cu legislația națională și cu tratatele internaționale la care țara noastră este parte. În cele ce urmează vom enunța principalele acte normative internaționale în domeniul dreptului vamal la care Republica Moldova este parte și care contribuie nemijlocit la aprofundarea relațiilor de colaborare între statele semnatare.

Principalele prevederi referitoare la declararea vamală se regăsesc în Codul vamal al Republicii Moldova, în legile organice, în Hotărârile de Guvern și în actele normative elaborate de Serviciul Vamal. Principalele reglementări naționale cu privire la declararea vamală sunt prezente în Codul vamal (Secțiunea a 27-a – Declarația – a Capitolului IV, intitulat „Vămuirea”, art.173-184¹), care conține prevederi ce vizează:

declararea mărfurilor și mijloacelor de transport, forma, locul și termenul de depunere a declarației vamale, obligațiile și drepturile declarantului, documentele și informațiile suplimentare necesare vămuirii, primirea, rectificarea și controlul ulterior al declarației vamale, invalidarea declarației vamale la inițiativa declarantului, declarația vamală periodică, procedura simplificată de declarare a mărfurilor și a mijloacelor de transport, declararea prin acțiune a mijloacelor de transport introduse pe teritoriul Republicii Moldova de către persoane fizice. De menționat că secțiunea enunțată conține norme ce sunt aplicabile cu titlu general, în Codul vamal existând și norme cu caracter special, spre exemplu art.154 – Declarația sumară, care poate fi efectuată până la plasarea mărfurilor sub o anumită destinație vamală.

Din anul 1994 Republica Moldova a devenit membru cu drepturi depline al Organizației Mondiale a Vămirii, fapt ce a contribuit la o continuă și stabilă perfecționare a formelor de activitate, fiind însușite tehnologii moderne aplicate pe plan internațional.

Cele mai semnificative Convenții internaționale încheiate prin prisma aderării la OMV sunt: Convenția privind admiterea temporară, adoptată la Istanbul la 26 iunie 1990, Convenția cu privire la crearea consiliului colaborării vamale, încheiată la Bruxelles la 15 decembrie 1950 și Convenția internațională privind Sistemul Armonizat de descriere și codificare a mărfurilor, încheiată la Bruxelles la 14 iunie 1983. O contribuție considerabilă a avut-o și aderarea la alte convenții, cum ar fi: Convenția vamală relativă la transportul internațional al mărfurilor sub acoperirea carnetelor T.I.R., încheiată la Geneva la 14 noiembrie 1975, Convenția relativă la contractul de transport internațional al mărfurilor pe șosele încheiată la Geneva la 19 mai 1956 și Convenția de la Kyoto (încheiată la 18 mai 1973 și intrată în vigoare la 25 septembrie 1974) – Convenția Internațională privind Simplificarea și Armonizarea Procedurilor Vamale.

Generalizând informația cuprinsă în sursele examinate ce vizează domeniul declarării vamale, constatăm drept aspect problematic ce necesită îmbunătățire sporirea cooperării cu organizațiile internaționale în vederea beneficierei de asistență metodologică și practică, în scopul armonizării legislației Republicii Moldova cu legislația Uniunii Europene.

Capitolul 2 – **Regimul juridic al declarării vamale în Republica Moldova** – cuprinde o analiză detaliată a formelor declarării vamale, fiind abordate, sub diverse aspecte, conceptele de declarare vamală, de vămuire și cel de declarație vamală, atât în plan național, cât și internațional. De asemenea, sunt supuse analizei aspectele teoretico-practice ale procedurii declarării în vamă efectuată de persoanele fizice și cele juridice, a modalităților de declarare a mijloacelor bănești, valorilor valutare și a mijloacelor de transport la trecerea frontierei vamale.

Declararea ca parte componentă a vămuirii presupune un regim juridic separat care, pentru a fi analizat, inițialmente urmează a fi determinat locul acesteia în cadrul vămuirii.

Prin urmare, analizând procesul declarării vamale este necesar a determina conceptul de „vămuire” care se utilizează în practica internațională și, în special, în Convenția de la Kyoto, presupunând exclusiv utilizarea unui document de o anumită formă, completarea lui și autentificarea în forma stabilită [3]. De asemenea, în cadrul

unei cercetări științifice s-a stabilit că procedurile vamale reprezintă metodele folosite de autoritățile vamale în procesul vămuirii mărfurilor importate, exportate sau aflate în tranzit. Acestea sunt corespunzătoare fiecărei etape parcurse, de la prezentarea mărfurilor în vamă și până la punerea lor la dispoziția declarantului.

Într-o opinie, termenul de vămuire este egalat ca sens cu cel de procedură vamală, care reprezintă ansamblul formalităților necesare pentru vămuirea mărfurilor. Aceasta se poate face pentru export sau pentru import și poate fi împărțită în două etape: inițierea, respectiv pregătirea mărfii și prezentarea documentelor și vămuirea propriu-zisă, respectiv verificarea, controlul acestora și plata taxelor vamale. Opinie cu care nu suntem de acord, deoarece vămuirea presupune un cadru mai larg, înglobând în sine operațiunea de declarare și alte operațiuni vamale.

Legislația națională definește termenul „vămuire” ca fiind procedeul de plasare a mărfurilor și mijloacelor de transport într-un anumit regim vamal și încheierea acestui regim (pct.19 art.1 CV RM) [2].

În literatura juridică nu există o părere unanim acceptată referitoare la conceptul de declarare. În lucrările savanților-juriști adesea sunt discutate subiectele privind modalitatea de declarare vamală, formele declarării, subiecții declarării. Astfel, raportându-ne la activitatea vamală, declararea este acțiunea de a face o comunicare veridică și oficială în fața organelor vamale. Prin declarare înțelegem expunerea de date veridice de către declarant, privind tipul și cantitatea mărfurilor, scopul trecerii mărfurilor peste frontiera vamală, precum și alte date necesare pentru efectuarea controlului vamal, pentru stabilirea și încasarea plăților vamale [14, p.729].

De asemenea, specificăm că există posibilitatea confundării termenilor „declarare” și „declarație”. Astfel, declarația din latină semnifică „un act oficial prin care se comunică sau în care se stabilește ceva”. Observăm că între noțiunile „declarare” și „declarație” există o anumită diferență: declarația, după cum am constatat, reprezintă un act oficial, iar declararea – un proces, activitate, în rezultatul căreia poate fi elaborată, emisă o declarație. Astfel, declarația este o exteriorizare a declarării.

Într-o altă opinie, declarația vamală reprezintă un document scris, întocmit de deținătorul mărfii sau un reprezentant al acestuia, prin care se prezintă elementele necesare vămuirii mărfii, formulare diferite pentru export, import ori tranzit.

În acest context și autorii din Republica Moldova punctează că „orice marfă introdusă pe sau scoasă de pe teritoriul vamal trebuie să fie obiectul unei declarații vamale întocmite și depuse organului vamal de către declarantul vamal” [5, p.113]. Cu această afirmație, precum că reprezintă etapa principală a procedurii de perfectare a actelor vamale, suntem pe deplin de acord și o susținem. Într-adevăr, prima operațiune vamală, în cadrul procedurii de perfectare vamală a mărfurilor, se consideră declararea mărfurilor respective. Astfel, constatăm că declararea vamală devine o instituție de bază a dreptului vamal și una dintre funcțiile importante ale organelor vamale.

Efectuarea declarării vamale este și ea una dintre funcțiile organelor vamale în orice stat. Din acest considerent, elaborarea unui concept fundamentat științific al declarării vamale este scopul principal în cadrul determinării eficienței lui.

De asemenea, se impune abordarea conceptului „declarare vamală” atât sub aspect teoretic, cât și practic. Aceasta va permite aprecierea rezultatelor și evaluarea activității de declarare a organelor vamale. Din punct de vedere teoretic, declararea vamală este

înțeleasă ca reglementarea prin normele de drept a activității juridice a organelor vamale și a persoanelor care au calitatea de declarant, bazată pe principiile legale și teoretice de efectuare a declarării vamale în scopul asigurării legislației vamale.

Luând în considerare importanța practică a acestei proceduri vamale, Codul vamal al Republicii Moldova în art.1 pct.23 precizează: „*declarație vamală*” – actul unilateral prin care o persoană manifestă, în formele și modalitățile prevăzute de legislația vamală, voința de a plasa mărfurile sub o anumită destinație vamală” [2]. Considerăm că această definiție a declarației vamale este una reușită, dar urmează a se face distincție de noțiunea „declarație vamală”. De asemenea, menționăm că reglementarea juridică a declarării vamale se instituie și în normele dreptului internațional.

Pe lângă încercarea de a determina definiția conceptului de declarație vamală, este necesar a defini și termenul de declarant, care, conform prevederilor Codului vamal, este „orice persoană care are dreptul de a dispune de mărfuri și/sau de mijloace de transport, care întocmește declarația vamală în numele său sau în al cărei nume este întocmită declarația vamală”. După cum observăm, legiuitorul nu face o diferențiere între declarant-persoană fizică și declarant-persoană juridică. Autorul A.T. Moldovan consideră că declarația vamală „poate fi făcută de orice persoană care este în măsură să prezinte mărfurile în cauză sau să facă posibilă prezentarea acestora autorității vamale competente, împreună cu toate documentele prevăzute pentru aplicarea dispozițiilor privind regimul vamal pentru care se declară mărfurile. Când acceptarea unei declarații vamale impune obligații speciale unei anumite persoane, declarația se face de acea persoană sau în numele acesteia” [12, p. 216].

Într-o accepțiune mai largă, ce înglobează o totalitate de categorii de subiecți vamali, predispuși la înfăptuirea tuturor procedurilor activităților de vămuire, „declarantii vamali sunt în fapt subiecții vămuirii, această denumire fiind titlul generic pentru importatori, exportatori sau reprezentanții acestora în cadrul operațiunilor de import sau export, transportator, în cazul operațiunilor de tranzit și transbordare de mărfuri, având calitatea de titular de tranzit; persoane fizice sau juridice în cazul altor operațiuni de trecere peste frontieră, în afara operațiunilor de comerț exterior” [12, p. 235]. Astfel, declarant este persoana care declară și prezintă mărfurile și mijloacele de transport, care întocmește și depune declarație vamală în nume propriu sau persoana în al cărei nume este întocmită declarația vamală de către brokerul vamal sau intermediar.

În urma celor analizate, considerăm că pct.34 urmează a fi exclus din art.1 CV RM, iar pct.13 din același articol trebuie modificat după cum urmează: declarant – persoana care declară și prezintă mărfurile și mijloacele de transport, care întocmește și depune declarație vamală în nume propriu sau persoana în al cărei nume este întocmită declarația vamală de către brokerul vamal sau intermediar.

Declarația se efectuează atât de persoanele fizice, cât și de persoanele juridice. Declarația vamală, în linii generale, este un act întocmit de către persoanele fizice și cele juridice la trecerea peste frontiera vamală sau la introducerea în țară a unor bunuri [17, p.186].

Efectuând o analiză și a altor acte normative în domeniu, putem constata că ele conțin unele discrepante cu prevederile Codului vamal. În acest sens, putem pune sub semnul întrebării legalitatea introducerii în mod unilateral de către Serviciul Vamal, printr-un act normativ subordonat legii și destinat executării legii, a acestor tipuri de

declarații. Chiar dacă se dovedește utilitatea practică a acestor declarații, considerăm că ele urmează a fi prevăzute mai întâi în Codul vamal pentru ca, ulterior, conform regulilor de drept, să fie dezvoltate în acte normative speciale.

În continuare este important a alege cele mai eficiente forme de declarare vamală și a determina strict domeniile lor de aplicare. Conform art.174 CV RM, sunt următoarele forme de declarare: declararea verbală, declararea în scris, declararea prin acțiune, prin mijloace electronice. De asemenea, atât în activitatea organelor vamale din Republica Moldova, cât și a celor din țările vecine (România, Ucraina, cele ce fac parte din CSI), s-a atestat, că pe lângă forma scrisă și verbală de declarare a mărfurilor, obiectelor și a altor bunuri trecute peste frontiera vamală de stat, există și forma de declarare concludentă, care este nu altceva decât îndeplinirea semnelor sau acțiunilor comise de persoana fizică pentru a convinge lucrătorul vamal că dispune de careva bunuri aflate asupra sa la trecerea peste frontiera statului. Forma de declarare concludentă (se mai folosește prin acțiune, a nu se confunda cu forma de declarare prin acțiune a mijloacelor de transport) nu poate fi practică de agenții economici, din considerentul că aceștia sunt obligați să prezinte atât la vămile interne, cât și la cele de frontieră întregul set de documente prevăzut de legislația vamală în vigoare.

Ținând cont de complexitatea formelor și a procedurii declarării vamale, este absolut necesar de a determina locul, termenul de depunere a declarației vamale și de a enunța excepțiile de la regulile generale, precum și de a specifica persoanele responsabile pentru depunerea declarației vamale în termenul stabilit, acestea fiind titularii mărfurilor sau mijloacelor de transport supuse declarării. Totodată, una dintre condițiile generale ale procedurii de declarare, care influențează nemijlocit asupra întregului proces de vămuire a mărfurilor, îl constituie determinarea/delimitarea persoanelor fizice și a celor juridice în rezidenți și nerezidenți.

O primă regulă enunțată de prevederile legale stabilește că persoanele fizice au dreptul de a introduce pe și de a scoate de pe teritoriul Republicii Moldova bunuri în conformitate cu Legea cu privire la modul de introducere și scoatere a bunurilor de pe teritoriul Republicii Moldova de către persoane fizice, cu Codul vamal și cu alte acte normative ce reglementează trecerea bunurilor peste frontiera vamală. Totodată, bunurile trecute de persoane fizice peste frontiera vamală sunt supuse declarării obligatorii. Cât privește condițiile de declarare, declarația vamală se completează de către persoane fizice rezidente sau nerezidente, care au atins vârsta de 16 ani. Declarația vamală se întocmește într-un singur exemplar pe un formular tipizat DV-6.

De asemenea, sunt stabilite și anumite cerințe pentru ca o declarație vamală să fie acceptată, și anume: să fie întocmită conform cerințelor stabilite de legislație; bunurile trebuie să fie prezentate pentru control organului vamal respectiv; concomitent cu depunerea declarației vamale sunt prezentate documentele necesare și organul vamal trebuie să fie abilitat pentru efectuarea operațiunii solicitate. După procedura de declarare colaboratorul vamal va examina marfa prin efectuarea controlului fizic al acesteia, și anume: va stabili cantitatea de materie primă utilizată, producătorul, reputația acestuia pe piață, țara de origine, țara de destinație a mărfii. Ulterior controlului fizic, colaboratorul vamal contrapune datele indicate în declarație cu cele examinate fizic.

Efectuând o delimitare între procedura declarării de către persoane fizice și cele juridice, în continuare s-a stabilit că declararea înfăptuită de persoanele juridice este o

procedură destul de complexă, dar și extinsă din punctul de vedere al duratei. Analizând procedura dată, autoarea C.Mladen menționează că „declararea mărfurilor la autoritatea vamală în vederea acordării unui regim vamal se poate face în una din cele două forme de: procedură normală; procedură simplificată, și anume: (a) procedura de declarare incompletă; (b) procedura de declarare simplificată; (c) procedura de vămuire la destinație” [11, p.57].

Primirea declarației vamale are loc numai la unitatea vamală unde are loc operațiunea de introducere sau scoatere a mărfii și mijlocului de transport în orele deschise pentru acceptarea declarației vamale, cu respectarea anumitor condiții, iar acceptarea declarației vamale se produce prin aplicarea ștampilelor de înregistrare a acesteia și cuprinde numărul de înregistrare și data înregistrării declarației vamale.

După cum observăm, declararea vamală este prima, dar și etapa de bază în cadrul procedurii de vămuire a mărfurilor. Conform legislației vamale, declarația vamală este depusă de declarant sau brokerul vamal care îl reprezintă.

Formele declarației vamale în detaliu pot să difere, în dependență de statul în care se efectuează formalitățile vamale. Pe lângă toate acestea, Organizația Mondială a Vămilelor a adoptat în anul 1973 „Convenția internațională despre simplificarea și armonizarea procedurilor vamale” (Convenția de la Kyoto), în care se conține modelul declarației vamale în detaliu. În Convenție, participanților li se recomandă trecerea la modelul standard al declarației vamale. După modelul dat sunt emise formularele declarațiilor vamale în majoritatea statelor lumii [3; 13].

Declarația vamală în detaliu se utilizează pentru îndeplinirea formalităților vamale la trecerea mărfurilor peste frontiera vamală a Republicii Moldova, la fel în cazul schimbării regimului vamal al mărfurilor etc. Definiția legală a declarației vamale în detaliu este următoarea: „act unilateral, prin care o persoană manifestă, în formele și modalitățile prevăzute de legislația vamală, voința de a plasa mărfurile într-o procedură vamală”. Rolul și importanța declarației vamale în detaliu pentru scopurile vamale este foarte mare. În ea, subiecții activității economice externe expun datele principale despre mărfuri: denumirea mărfurilor, codul mărfurilor conform nomenclatorului marfar, regimurile vamale, valoarea mărfurilor, greutatea, date despre ambalajul mărfurilor și alte date necesare pentru perfectarea vamală. În baza datelor din declarația vamală în detaliu se formează statistica comerțului extern.

Studierea procedurii declarației vamale a presupus determinarea tuturor tipurilor de declarații vamale, astfel menționând declarația vamală în detaliu, ca în continuare să se determine regimul juridic al declarației incomplete și al declarației periodice.

De asemenea, pe lângă completarea declarației vamale în sine este necesară și prezentarea unui set de documente care facilitează și conving asupra veridicității conținutului declarației vamale.

Din considerentul că aspectele legislative privind originea mărfurilor reprezintă importanță pentru procedura declarației vamale, tangențial s-a făcut o referire la cele mai semnificative prevederi. O altă procedură legată de declararea vamală este declararea valorii în vamă. Astfel, conform metodelor de evaluare stabilite de art.10 al Legii cu privire la tariful vamal, declarantul determină valoarea în vamă a mărfurilor introduse [8]. Organul vamal, care efectuează vămuirea mărfurilor introduse verifică corectitudinea determinării de către declarant a valorii în vamă (pct.1) art.8 din Legea cu

privire la tariful vamal) inclusiv corectitudinea metodei alese de declarant pentru determinarea valorii în vamă și oportunitatea aplicării ei (pct.2) art.8 din Legea cu privire la tariful vamal), integritatea (completivitatea) documentelor (obligatorii și suplimentare) prezentate de declarant și corespunderea lor cu cerințele stabilite.

Astfel, în cazul în care în procesul vămuirii se constată necorespunderea datelor privind cantitatea și/sau calitatea mărfurilor, specificate de către declarant, aceste divergențe se perfectează în modul stabilit. Totuși, în declarația privind valoarea în vamă a mărfurilor se va consemna valoarea inițială. Recalcularea valorii în vamă, introducerea datelor precizate în declarațiile vamale, precum și precizarea calculelor privind plata drepturilor de import se efectuează la solicitarea declarantului, după ce acesta își va soluționa revendicările cu persoana responsabilă de devierile calitative sau cantitative sus-menționate ale mărfurilor livrate (vânzătorul, transportatorul sau agentul de asigurare).

Declarația privind valoarea în vamă a mărfurilor este un document vamal, se depune la organul vamal unde este perfectată tranzacția, concomitent cu declarația vamală și alte documente necesare în scopuri vamale și nu este valabilă fără aceasta. Pentru toate datele indicate în declarația privind valoarea în vamă a mărfurilor și în documentele prezentate întru confirmarea acestei valori, declarantul poartă răspundere în conformitate cu legislația în vigoare.

Capitolul 3 – **Declararea vamală electronică în Republica Moldova** – este consacrat examinării tehnologiilor informaționale utilizate în procesul de declarare vamală. Analizei au fost supuse cele mai stringente probleme întâlnite în practica organelor vamale ale Republicii Moldova privind modalitatea de aplicare a sistemului informatizat ASYCUDA World. Un loc deosebit în capitolul respectiv revine determinării aspectelor teoretice și juridice ale declarării electronice în dreptul vamal, precum și procedurii de prelucrare a declarației vamale în detaliu în cadrul sistemelor informaționale.

Conform Programului Strategic de modernizare tehnologică a guvernării (e-transformare), aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.710 din 20 septembrie 2011, s-a stabilit că până în 2020 guvernul va deveni mai transparent, mai performant și mai receptiv, datorită investițiilor inteligente în TI și utilizării masive a acestora în sectorul public.

În condițiile expuse, la nivelul Serviciului Vamal au fost aprobate mai multe documente de politici, deoarece una dintre prioritățile de guvernare în Republica Moldova reprezintă pregătirea administrației publice și a societății, în ansamblu, în domeniul formării infrastructurii e-guvernării și utilizării la scară largă a tehnologiilor informaționale în diferite domenii. O atenție sporită în acest sens se acordă utilizării noilor tehnologii ale informației și serviciilor de comunicații electronice în sistemul vamal. În acest context, în cadrul Serviciului Vamal au fost elaborate documentele necesare pentru dezvoltarea Sistemului Informațional, și anume: Strategia de dezvoltare a Sistemului Informațional Integrat Vamal pentru anii 2012-2016 și Politica de securitate a informației.

Astfel, considerăm că implementarea noilor tehnologii informaționale, indiferent de domeniul de activitate, inclusiv în cadrul Serviciului Vamal, sporește o dezvoltare eficientă și adecvată a calității serviciilor oferite de autoritățile abilitate cu atribuții în

sfera de cercetare.

De menționat că în prezent, odată cu dezvoltarea tehnologiilor informaționale, principiul fundamental al asigurării informaționale a organelor vamale trebuie să fie „transparența informațională”, ceea ce reclamă un mecanism clar de reglementare administrativ-juridică a proceselor informaționale. Normele de reglementare administrativ-juridică a prezentării datelor despre mărfuri către organul vamal în formă electronică se află în conexiune cu dreptul constituțional, conexiune care se manifestă în dreptul cetățenilor la obținerea informației, cu dreptul civil, de unde reiese că informația poate fi interpretată ca obiect al raporturilor juridice civile în condițiile economiei de piață, cu normele internaționale, în care această conexiune arată că libertatea obținerii și propagării informației se realizează fără imixtiunea organelor statale.

În prezent, sistemul informațional pentru serviciul vamal reprezintă o necesitate stringentă, deoarece a prelucra tot torentul de informații despre mărfurile ce trec prin organele vamale, în intervalele de timp prescrise de standardele internaționale pentru acest scop, este imposibil fără aplicarea tehnologiilor informaționale. În afară de aceasta, serviciile vamale trebuie să-și integreze sistemele și procedurile lor informaționale în sistemele informaționale de stat și în sistemele informaționale logistice ale participanților la activitatea economică externă.

În acest compartiment s-a încercat determinarea procedurii de declarare electronică. Codul vamal al Republicii Moldova nu definește declararea electronică, doar specifică în art.174 alin.(1) că declararea se face în scris, verbal sau prin acțiune, prin mijloace electronice sau prin alte modalități prevăzute de legislație. Declarația vamală se depune la organul vamal în formă electronică, utilizând sistemul informațional integrat vamal [2].

Însăși procedura declarării electronice a fost analizată științific doar tangențial, fără a fi efectuată o cercetare deplină. Totodată, ca rezultat al implementării în ultima perioadă a procedurilor simplificate de vămuire a apărut necesitatea de a dezvolta și analiza din punct de vedere științific procedura declarării electronice. O definiție a declarației electronice o găsim în pct. 2 al Regulamentului cu privire la procedura vămuirii electronice a mărfurilor la export, Anexa nr. 1 la Hotărârea Guvernului nr. 904. Conform acestuia, declarația vamală electronică este declarație vamală în detaliu sub formă de informație electronică, având formatul și structura stabilite de Normele tehnice privind imprimarea, utilizarea și completarea declarației vamale în detaliu, care este creată, structurată, prelucrată, păstrată și transmisă de către utilizatorul sistemului informațional vamal către organul vamal prin procedee informaționale (fără suport de hârtie) și pe care este aplicată semnătura digitală emisă în conformitate cu legislația [6].

O altă reglementare națională ce conține prevederi vizând metodologia de prelucrare a declarației vamale în detaliu prin procedee informatice este Ordinul Serviciului Vamal cu privire la aprobarea Metodologiei de prelucrare a declarației vamale în detaliu. Astfel, în Anexa nr. 1, pct. a) se specifică că procedura informatică de declarare a mărfurilor este „ansamblul de instrucțiuni și activități care permit declararea mărfurilor prin intermediul sistemului informatic vamal”. Din cele enunțate putem afirma că procedura declarării electronice face parte din conceptul de vămuire electronică.

În afară de aceasta, este necesar a menționa că sistemul de declarare electronică în

Republica Moldova își datorează dezvoltarea sa orientării politicii de stat în direcția creării unui spațiu informativ unic. Trebuie să remarcăm și importanța aderării țării noastre la Convenția de la Kyoto, în care este stipulată direct necesitatea utilizării sistemelor automatizate în activitatea organelor vamale ale statului, necesitatea utilizării informației preliminare despre sosirea mărfii pentru implementarea programelor de control selectiv, necesitatea transmiterii electronice a datelor (declararea electronică).

Totodată, analiza comparativă efectuată a normelor legislației internaționale și a normelor Codului vamal al Republicii Moldova a relevat că în actele normative indicate nu există concretizări privind punerea în liberă circulație a mărfurilor în cazul prezentării organului vamal a informațiilor în formă electronică. În Republica Moldova, legislația vamală permite organelor vamale și participanților la AEE să evite la maximum folosirea suporturilor de hârtie și influența factorului uman la efectuarea operațiunilor vamale.

Toate cele expuse mai sus demonstrează că soluționarea acestor probleme condiționează efectuarea în continuare a unor cercetări în această direcție. Lacunele menționate în legislația vamală trebuie să fie înlăturate, ceea ce ar permite evitarea problemelor și dificultăților ce apar la trecerea mărfurilor peste frontiera vamală de către agenții economici, iar ca rezultat final – dezvoltarea economică a întregii țări.

În Republica Moldova pe parcursul ultimilor 10 ani se implementează activ tehnologiile informaționale în activitatea organelor vamale. Este evident că aplicarea tehnologiilor informaționale va permite simplificarea procesului de pregătire și luare a unor sau altor decizii din contul minimizării influenței factorului uman, ar reduce cheltuielile pentru administrarea publică și ar spori calitatea serviciilor publice prestate. În această ordine de idei, Serviciul Vamal dezvoltă încontinuu tehnologiile informaționale de prezentare organelor vamale a informațiilor în formă electronică pentru scopurile vămii mărfurilor, inclusiv cu utilizarea rețelei Internet.

Drept rezultat, în octombrie 2005 a început să funcționeze sistemul informațional „ASYCUDA World”, care permite informatizarea tuturor operațiunilor vamale, inclusiv aplicarea analizei riscurilor, controlul valorilor declarate, stabilirea taxelor, automatizarea și controlul operațiunilor de tranzit. Prin utilizarea tehnologiei date, colaboratorii vamali și agenții economici pot să efectueze majoritatea operațiunilor vamale prin Internet. De asemenea, aceasta facilitează schimbul electronic de documente între vamă, alte instituții ale statului, agenți economici și serviciile vamale din alte țări.

Sistemul informatizat integrat ASYCUDA World este un sistem vamal informațional care urmărește circuitul mărfurilor, asigurarea celor mai optime condiții de lucru și transparență totală la perfectarea documentelor vamale, asigurând și o conlucrare eficientă, operativă între lucrătorii vamali și agenții economici. Sistemul se bazează pe mecanismul de selectivitate și evaluare a riscului. Astfel creând posibilitatea implementării unui management de risc automat în timpul procesului electronic de vămire. Sistemul utilizează tehnologia web, astfel încât ofițerii vamali și agenții economici pot să efectueze marea majoritate a operațiunilor vamale prin Internet și facilitează schimbul electronic de documente între vamă, alte instituții ale statului, agenți economici și serviciile vamale din alte țări.

În concluzie s-a constatat că implementarea noului sistem a îmbunătățit simțitor gradul de organizare a subdiviziunilor din cadrul sistemului vamal, a produs modificări

în structura Serviciului Vamal pentru a eficientiza, optimiza activitatea fiecărui angajat. Respectiv, a crescut responsabilitatea cadrelor vamale pentru sectorul de muncă încredințat.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

La etapa actuală devine mai mult decât evidentă necesitatea unui cadru legal adecvat în domeniul declarării vamale, care să fie în concordanță cu realitatea socială. Aceasta deoarece declararea vamală realizează unul dintre scopurile fundamentale ale vămuirii și creează un cadru propice realizării tuturor operațiunilor vamale.

Soluționarea scopurilor propuse în prezenta teză a fost posibilă doar printr-o analiză amănunțită a legislației naționale, care determină locul și domeniul de aplicabilitate a declarării vamale în cadrul dreptului vamal, iar cercetarea complexă a instituției date permite formularea unor propuneri *de lege ferenda* și elucidarea unor opinii doctrinare contradictorii.

În urma efectuării prezentei cercetări științifice, au fost deduse următoarele **concluzii**:

1. Declararea vamală, ca parte indispensabilă a procedurii de vămuire, este o instituție importantă a dreptului vamal, dat fiind rolul și scopul acesteia, fără de care nu am avea o finalitate a procedurii de vămuire. În condițiile actuale trecerea mărfurilor și mijloacelor de transport peste frontiera vamală se caracterizează drept un procedeu frecvent cu impact asupra economiei naționale și care favorizează dezvoltarea unor noi relații internaționale [18; 23].

2. Procedura declarării vamale presupune o totalitate de măsuri administrative care oferă atât declaranților vamali, cât și colaboratorilor vamali oportunitatea de a contribui la realizarea unei declarări vamale corespunzătoare și de a spori operativitatea acesteia cu ajutorul tehnologiilor noi implementate și al unui cadru legal corespunzător [20; 21].

3. Evoluția clară și tendința constantă de a transpune prevederile dreptului comunitar în legislația națională creează un cadru normativ eficient și progresist, iar elaborarea și aprobarea unor reglementări privind procedurile simplificate de vămuire, după exemplul reglementărilor comunitare (fapt reflectat pe deplin și în documentele de politici la nivel național), ar facilita efectuarea mai rapidă a declarării vamale [16; 19].

4. Scopurile declarației vamale în detaliu rezidă în informarea organelor vamale despre mărfurile și mijloacele de transport ce trec peste frontiera vamală; în baza acesteia se formează statistica vamală, se calculează și se încasează drepturile de import și de export și se asigură respectarea legislației vamale. Declarația vamală în detaliu se utilizează pentru îndeplinirea formalităților vamale la trecerea mărfurilor peste frontiera vamală a Republicii Moldova, la fel în cazul schimbării regimului vamal al mărfurilor importate [17].

5. Declarația vamală electronică reprezintă un important avantaj, care constă în aceea că declarantul are posibilitatea să se afle în alt loc decât acolo unde se află mărfurile ce urmează a fi declarate, poate utiliza semnătura electronică, iar transmiterea informației de la declarant la autoritatea vamală se face în regim on-line [15].

6. Având în vedere experiența altor țări în ce privește implementarea sistemelor electronice, putem constata că sistemul informațional care recepționează declarația pur și simplu nu-i poate refuza participantului la AEE să i-o primească. Ulterior, dacă

documentele nu sunt în ordine sau au fost prezentate nu în totalitate, sistemul propune colaboratorului organului vamal variante de soluționare a problemei create. Reiese că factorul uman este redus la zero [16].

7. Fără îndoială, o parte a relațiilor economice internaționale o constituie comerțul mondial. În cazul dat, politica serviciului vamal, ca organ al puterii executive, și legislația vamală în ansamblu sunt orientate spre realizarea a două obiective. În primul rând, este vorba despre necesitatea simplificării formalităților vamale pentru a accelera traficul de mărfuri; în al doilea rând, despre necesitatea unificării și armonizării normelor de drept național și internațional și, în consecință, despre necesitatea dezvoltării mecanismului de reglementare administrativ-juridică a relațiilor din domeniul schimbului de informații electronice. De aici reiese că simplificarea vămii și a celorlalte formalități prin aplicarea tehnologiilor informaționale trebuie să fie fixată și clar reglementată la nivel legislativ [16; 21].

Problema științifică importantă soluționată în domeniu constă în fundamentarea științifică a instituției declarării vamale în vederea determinării conceptului de declarare vamală, a formelor declarării vamale și descrierii detaliate, în baza reglementărilor naționale și internaționale, a procedurii de declarare vamală, inclusiv a declarării electronice vamale, prin prisma sistemelor informaționale implementate, fapt ce a condus la clarificarea pentru teoreticieni și practicieni a unor aspecte problematice în domeniu.

În rezultatul investigației au fost formulate următoarele **recomandări**:

1. Completarea art.1 al Cod vamal al Republicii Moldova cu:

a) pct.15¹ având următorul conținut: „15¹) Punerea mărfurilor în liberă circulație se realizează de către colaboratorul organului vamal în ordinea stabilită de legislație, prin aplicarea mențiunilor respective pe declarația vamală și (sau) pe documentele comerciale, de transport (expediție), precum și a datelor respective – în sistemele informaționale ale organului vamal. În cazul declarării mărfurilor în formă electronică, punerea acestor mărfuri în liberă circulație se realizează în baza și cu aplicarea documentelor electronice în ordinea stabilită de către Serviciul Vamal.”

b) pct.23¹ având următorul conținut: „23¹) Declararea vamală semnifică o procedură complexă efectuată în fața autorităților vamale din partea persoanelor fizice și a celor juridice, care au intenția de a scoate din țară sau de a introduce mărfuri, bunuri, mijloace de transport și alte valori, ce conține date veridice privind tipul, cantitatea mărfurilor și scopul trecerii acestora peste frontiera vamală, precum și alte informații cerute de autoritățile oficiale vamale în conformitate cu legislația vamală actuală.

c) pct.23² având următorul conținut: „23²) *declararea electronică* – comunicarea de către declarant sau de către persoana autorizată să acționeze în numele declarantului către organul vamal a informațiilor despre mărfuri, despre procedura vamală aleasă și (sau) a altor informații necesare pentru punerea mărfurilor în liberă circulație, în formă electronică, prin canale electronice de telecomunicații și cu utilizarea mijloacelor și a semnăturilor electronice”.

d) pct. 68, 69, 70 care să conțină definițiile noțiunilor de declarație vamală primară, declarație vamală complementară și declarație vamală în detaliu prevăzute în Ordinul Serviciului Vamal nr. 346-O din 24.12.2009 referitor la aprobarea Normelor tehnice privind imprimarea, utilizarea și completarea declarației vamale în detaliu.

2. Excluderea pct.34 din art.1 Cod vamal al Republicii Moldova.

3. Expunerea pct.13 art.(1) Cod vamal al Republicii Moldova în următoarea redacție: „13) *declarant* – persoana care declară și prezintă mărfurile și mijloacele de transport, care întocmește și depune declarație vamală în nume propriu sau persoana în al cărei nume este întocmită declarația vamală de către brokerul vamal sau intermediar.”

4. Completarea dispozițiilor art.173 Cod vamal al Republicii Moldova cu următorul text: „Declararea vamală se va efectua cu respectarea principiilor generale prevăzute în Secțiunea a 3-a a Capitolului II din prezentul Cod, inclusiv cu respectarea principiilor specifice: principiul eficacității, principiul îndeplinirii obligațiilor cu bună-credință, principiul responsabilității.”

5. Excluderea din alin.(1) art.174 Cod vamal al Republicii Moldova a sintagmei „sau prin alte modalități prevăzute de legislație”.

6. Completarea art.174 Cod vamal al Republicii Moldova cu un nou alineat având următorul conținut: „(4) Prin formă se înțelege mijlocul de exprimare exterioară a activității concrete de declarare a persoanelor care au calitatea de declarant, îndreptate spre asigurarea respectării legislației în vigoare, având scopul de a trece peste frontiera vamală mărfuri și mijloacele de transport”.

Avantajele și valoarea elaborărilor propuse:

La nivel teoretic, s-a făcut o analiză și actualizare a doctrinei în domeniul declarării vamale, a formelor și principiilor declarării vamale, a procedurii de declarare și a mijloacelor tehnice informaționale aplicate la efectuarea declarației electronice.

La nivel practic, soluțiile înaintate permit ajustarea reglementărilor normative în domeniul declarării vamale la cerințele înaintate de acquis-ul comunitar, la tendințele și exigențele legate de trecerea frontierei de stat, asigură operativitatea procedurii desfășurate de declarare vamală. Impactul lor asupra domeniului vamal constă în îmbunătățirea activităților practice de efectuare a declarării vamale, respectarea de către subiecții declarării a cerințelor prestabilite, precum și în facilitarea trecerii mărfurilor și mijloacelor de transport peste frontiera vamală.

Având în vedere cele menționate, investigația va contribui la soluționarea unei probleme științifice importante în domeniul dreptului vamal din Republica Moldova prin aducerea doctrinei axate pe declararea vamală la cerințele timpului. Prin înaintarea unor recomandări și soluții practice, în special privind desfășurarea procedurii de declarare, perfecționarea legislației vamale și asigurarea unei ordini la trecerea peste frontiera vamală a mărfurilor și mijloacelor de transport, a fost potențată valoarea aplicativă a cercetării științifice efectuate.

BIBLIOGRAFIE

1. Ciobanu O. Fundamentele teoretico-practice în controlul vamal. Teză de doctor. Chișinău, 2015.
2. Codul vamal al Republicii Moldova. Nr. 1149-XIV din 20.07.2000. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2000, nr. 160-162/1201.
3. Convenția internațională privind simplificarea și armonizarea procedurilor vamale (adoptată la Kyoto la 18 mai 1973, intrată în vigoare la 25 septembrie 1974).
4. Erhan I. Statutul juridic al organelor vamale în Republica Moldova: Probleme și soluții. Teză de doctor. Chișinău, 2013.
5. Erhan I., Cârnaț T. Drept vamal comunitar. Chișinău: Print-Caro SRL, 2011.
6. Hotărârea Guvernului RM nr. 904 din 13 noiembrie 2013 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la procedura vămuirii electronice a mărfurilor la export. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 258-261.
7. Legea Republicii Moldova nr. 112 din 02.07.2014 pentru ratificarea Acordului de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statelor membre ale acestora, pe de altă parte. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr. 185-199.
8. Legea Republicii Moldova nr. 1380-XIII din 20.11.1997 cu privire la tariful vamal. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 01.01.2007, ediție specială.
9. Mincu G. Politica comercială a Republicii Moldova: cerințe de import-export în comerțul cu UE. Chișinău: Expert Grup, 2008.
10. Mladen C. Drept vamal românesc și comunitar. București: Editura Economică, 2003.
11. Mladen C. Drept vamal: Auxiliar curricular pentru specialitatea lucrător vamal. București: Editura Economică, 2000.
12. Moldovan A.T. Drept vamal. București: C.H. Beck, 2006.
13. Obreja E., Gâscă V., Calenic N. Activitatea vamală în Republica Moldova și fenomenul corupției. Chișinău: Transparency International Moldova, 2003.
14. Clima N., Țurcan P. Particularitățile examinării unor categorii de cauză: litigii vamale. În: Manualul judecătorului pentru cauze civile. Ediția II. Chișinău: Tipografia Centrală, 2013.
15. Radu Gh. Drept vamal comunitar. Chișinău, 2005.
16. Rotundu E. Aspecte teoretice și juridice ale declarării electronice în dreptul vamal. În: Legea și Viața, 2016, nr.5, p. 46-50.
17. Rotundu E. Aspectele practico-juridice privind reglementarea trecerii bunurilor peste frontiera vamală. În: Culegerea comunicărilor participanților la Conferința științifică internațională „Interacțiunea Dreptului Intern cu Dreptul Internațional: Provocări și Soluții” (Palatul Republicii, 14 noiembrie 2014). Volumul II. Chișinău: S.n., 2015, p. 185-190.

18. Rotundu E. Declararea mărfurilor și mijloacelor de transport organului vamal. În Revista științifică a Universității de Stat din Moldova „Studia Universitatis Moldaviae”. Seria „Științe Sociale”, 2015, nr.3 (83), p. 185-188.
19. Rotundu E. Procedura aplicării sistemului informatizat ASYCUDA World. În: Revista științifică a Universității de Stat din Moldova „Studia Universitatis Moldaviae”. Seria „Științe Sociale”, 2016, nr.3 (93), p. 86-89.
20. Rotundu E. Reglementarea noțiunii de declarație vamală în legislația națională și internațională. În: Materialele Conferinței științifice cu participare internațională „Integrare prin Cercetare și Inovare” cu prilejul aniversării a 70 de ani ai USM, Chișinău, 28-29 septembrie 2016, p. 182-186.
21. Rotundu E. Reguli generale privind procedura declarării vamale în Republica Moldova. În: Legea și Viața, 2016, nr. 4, p. 55-58.
22. Țurcan P. Reglementarea tarifară a operațiunilor de import-export. Teză de doctor. Chișinău, 2015.
23. Țurcan P., Erhan I., Ciobanu O., Rotundu E. Drept vamal. Note de curs. USM. Facultatea de Drept. Chișinău: CEP USM, S.n., 2016, p. 164-177.

PUBLICAȚIILE LA TEMA TEZEI

1. Rotundu E. Originea mărfurilor în dreptul vamal și în activitatea practică vamală. În: Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету, Серія: ЮРИСПРУДЕНЦІЯ ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ, Випуск 5 том 2, Херсон, 2015, p. 144-149.
2. Rusu G., Rotundu E. Particularitățile raporturilor juridice în dreptul vamal. În: Revista Națională de Drept (Chișinău), 2015, nr. 11 (181), p. 47-49.
3. Rotundu E. Declararea mărfurilor și mijloacelor de transport organului vamal. În Revista științifică a Universității de Stat din Moldova, „Studia Universitatis Moldaviae” Seria „Științe Sociale”, 2015, nr.3 (83), p. 185-188.
4. Rotundu E. Reguli generale privind procedura declarării vamale în Republica Moldova. În: Legea și Viața, 2016, nr. 4, p. 55-58.
5. Rotundu E. Aspecte teoretice și juridice ale declarării electronice în dreptul vamal. În: Legea și Viața, 2016, nr. 5, p. 46-50.
6. Rotundu E. Procedura aplicării sistemului informatizat ASYCUDA World. În: Revista științifică a Universității de Stat din Moldova „Studia Universitatis Moldaviae”. Seria „Științe Sociale”, 2016, nr. 3 (93), p. 86-89.
7. Rotundu E. Aspectele practico-juridice privind reglementarea trecerii bunurilor peste frontiera vamală. În: Culegerea comunicărilor participanților la Conferința științifică internațională „Interacțiunea Dreptului Intern cu Dreptului Internațional: Provocări și Soluții” (Palatul Republicii, 14 noiembrie 2014). Volumul II. Chișinău: S.n., 2015, p. 185-190.
8. Rotundu E. Răspunderea în Dreptul Vamal și în Activitatea Practică Vamală. În: Materialele Conferinței științifice internaționale „Perspectivele și Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației”, Universitatea de Stat „B.P. Hașdeu” din Cahul, 5 iunie 2015, p. 176-181.
9. Rotundu E. Reglementarea noțiunii de declarație vamală în legislația națională și internațională. În: Materialele Conferinței științifice cu participare internațională „Integrare prin Cercetare și Inovare” cu prilejul aniversării a 70 de ani ai USM. Chișinău, 28-29 septembrie 2016, p. 182-186.
10. Țurcan P., Erhan I., Ciobanu O., Rotundu E. Drept vamal. Note de curs. USM. Facultatea de Drept. Chișinău: CEP USM, S.n., 2016, p. 164-177

ADNOTARE

ROTUNDU Edgar, „Declararea în dreptul vamal al Republicii Moldova”,

teză de doctor în drept, Chișinău, 2017

Structura tezei: introducere, 3 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 164 surse, 4 anexe, 143 pagini text de bază. Rezultatele obținute sunt publicate în 10 lucrări științifice.

Cuvintele-cheie: declarare vamală, declarare electronică, activitate economică externă, declarație vamală în detaliu, Organizația Mondială a Comerțului, Convenția de la Kyoto, mărfuri, vămuire, sisteme informaționale.

Domeniul de studiu: Instituția declarării vamale ca parte componentă a dreptului vamal.

Scopul și obiectivele tezei. Scopul general al tezei rezidă în cercetarea complexă a instituției declarării vamale prin determinarea conceptului de declarare vamală, a formelor acesteia, a procedurii de efectuare a declarării vamale de către fiecare categorie de subiecți în parte, a sistemelor informaționale utilizate la realizarea declarației electronice, precum și în formularea recomandărilor practice menite să eficientizeze operativitatea operațiunii de declarare vamală. În vederea realizării acestui scop, au fost stabilite următoarele obiective: (a) identificarea și definirea conceptului de „declarare vamală”; (b) analiza cadrului juridic național și internațional în domeniul declarării vamale; (c) identificarea aspectelor definitorii ale procedurii declarării vamale; (d) analiza declarării îndeplinite de persoanele fizice și de persoanele juridice pe teritoriul Republicii Moldova; (e) analiza scopului și formelor declarației vamale; (f) analiza experienței naționale și internaționale privind tehnologiile informaționale utilizate în procesul de declarare vamală; (g) determinarea premiselor juridice ale implementării mecanismului de declarare vamală electronică care să faciliteze ajustarea legislației naționale la legislația vamală a UE.

Noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor obținute constă în faptul că, pornind de la necesitățile actuale de aplicare a legislației de către organele vamale ale Republicii Moldova și de la abordările teoretice ale relațiilor de drept în domeniul declarării vamale, a fost realizată o cercetare complexă a instituției declarării vamale în vederea evidențierii trăsăturilor definitorii ale procedurii de realizare a declarării vamale, a formelor acesteia și, în special, a procedurii electronice de declarare, a sistemelor informaționale utilizate în activitatea vamală, precum și a identificării problemelor în dezvoltarea mecanismului de reglementare juridică a declarării vamale, ceea ce a permis obținerea unui șir de rezultate științifice noi.

Problema științifică importantă soluționată în domeniu constă în fundamentarea științifică a instituției declarării vamale în vederea determinării conceptului de declarare vamală, a formelor declarării vamale și descrierii detaliate, în baza reglementărilor naționale și internaționale, a procedurii de declarare vamală, inclusiv a declarării vamale electronice, prin prisma sistemelor informaționale implementate, fapt ce a condus la clarificarea pentru teoreticieni și practicieni a unor aspecte problematice în domeniu.

Semnificația teoretică a cercetării își găsește exprimare în: analiza științifică a instituției declarării vamale, a fundamentelor teoretice autohtone privind declararea vamală; exemplificarea formelor declarării vamale specificate în doctrină și aplicate în practică; evidențierea elementelor definitorii ale declarării vamale a mărfurilor și mijloacelor de transport de către persoanele fizice și juridice, luându-se în considerare nivelul de implementare a sistemelor informaționale care facilitează efectuarea declarării electronice pe teritoriul Republicii Moldova. Conceptele reformulate ale declarării vamale și principiile acesteia, precum și formele de realizare a declarării vamale sau a mijloacelor informaționale aplicate la efectuarea declarației vamale electronice vor facilita procesul de modificare și completare a cadrului legal ce reglementează activitatea organelor vamale.

Valoarea aplicativă a lucrării este determinată de faptul că rezultatele cercetărilor sunt orientate spre optimizarea normelor juridice ce vizează declararea mărfurilor, precum și spre dezvoltarea întregului mecanism de reglementare juridică a declarării vamale, inclusiv a procedurii declarării electronice. Propunerile și recomandările teoretico-practice expuse în lucrare pot fi utilizate la elaborarea recomandărilor metodico-didactice, la predarea cursurilor speciale în instituțiile de învățământ superior la disciplina „Dreptul vamal”, precum și în cele care pregătesc funcționari publici, în special lucrători vamali. Unele concluzii și recomandări formulate în lucrare pot fi implementate în activitatea practică a Serviciului Vamal al Republicii Moldova. Propunerile *de lege ferenda* înaintate pot fi utile pentru dezvoltarea legislației vamale naționale, în general, și a prevederilor ce determină procedura de realizare a declarării vamale, în special.

АННОТАЦИЯ

РОГУНДУ Эдгар, «Декларация в таможенном праве Республики Молдова»,
диссертация на соискание научной степени доктора юридических наук, Кишинев, 2017

Структура диссертации: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиография из 164 источников, 4 приложения, 143 страницы основного текста. Результаты исследования опубликованы в 10 научных работах.

Ключевые слова: таможенная декларация, электронная декларация, внешняя экономическая деятельность, подробная таможенная декларация, Всемирная Торговая Организация, Киотское соглашение, товары, таможенное оформление, информационные системы.

Область знаний: Институт таможенного декларирования как составная часть таможенного права.

Цель и задачи диссертации. Цель состоит в научном анализе института таможенного декларирования, который предполагает определение концепта таможенного декларирования, его форм, процедур проведения таможенного декларирования каждой отдельной категорией субъектов, анализ информационных систем, использованных при совершении электронной декларации, а также формулирование практических рекомендаций, призванных усовершенствовать оперативность процесса таможенного декларирования. Для достижения этой цели поставлены следующие задачи: (а) идентификация и определение концепта „таможенное декларирование”; (b) анализ национальной и международной правовой базы в области таможенного декларирования; (c) определение основных аспектов процедуры таможенного декларирования; (d) анализ декларирования осуществляемого физическими и юридическими лицами в РМ; (e) анализ цели и форм таможенной декларации; e) анализ национального и международного опыта в использовании информационных технологий в области таможенного декларирования; (g) определение правовых предпосылок внедрения механизма электронного таможенного декларирования в целях приведения национального законодательства в соответствии с таможенным законодательством ЕС.

Научная новизна и оригинальность результатов исследования определяется тем, что, принимая во внимание настоящие нужды практики применения законодательства таможенными органами РМ и теоретические вопросы регламентирования правовых отношений таможенного декларирования, было проведено комплексное исследование проблем развития механизма юридического регламентирования таможенного декларирования для выявления основных свойств процедуры таможенного декларирования, его форм и, в частности, электронного таможенного декларирования, информационных систем используемых в таможенной деятельности, а также выявленные проблемы развития правового регулирования таможенного декларирования, что предопределило получение ряда новых научных результатов.

Решенный научный вопрос в данной области состоит в научном обосновании института таможенного декларирования ввиду определения концепции таможенного декларирования, форм таможенного декларирования и подробного описания, на основе национальных и международных правил, процедуры таможенного декларирования, в т.ч. электронного таможенного декларирования через внедренные информационные системы, что позволило разъяснить для ученых и специалистов-практиков проблемные вопросы в данной области, с которыми они сталкиваются.

Теоретическая значимость исследования выражается в научном анализе института таможенного декларирования, а также отечественных теоретических основ таможенного декларирования; в демонстрации форм таможенного декларирования, приведенных в теории и примененных на практике; в определении основных элементов таможенного декларирования товаров и транспортных средств физическими и юридическими лицами, одновременно принимая во внимание уровень внедрения информационных систем, которые облегчают осуществление электронного декларирования на территории Республики Молдова.

Практическая ценность работы определяется тем, что результаты исследований направлены на усовершенствование юридических норм, касающихся декларирования товаров, а также на развитие всего механизма юридического регламентирования таможенного декларирования, в т.ч. электронной процедуры. Выводы и рекомендации могут быть использованы в качестве источника при разработке методико-дидактических рекомендаций, при преподавании спецкурсов в высших учебных заведениях по дисциплине «Таможенное право», а также в заведениях, где формируют таможенных работников. Отдельные выводы и рекомендации могут быть внедрены в практической деятельности Таможенной службы РМ. Вследствие этого, выдвинутые предложения *de lege ferenda* могут стать полезными в развитии отечественного таможенного законодательства, в целом, и законоположений, определяющих процедуру осуществления таможенного декларирования, в частности.

Внедрение научных результатов. Выводы и рекомендации, изложенные на основе настоящего исследования, были отражены в 6 статьях, опубликованных в отечественных и зарубежных научных журналах, в т.ч. в тезисах, представленных на научно-практических конференциях – отечественных и

международных.

ANNOTATION

ROTUNDU Edgar, „Declaration in Republic of Moldova customs law”,

PhD. in law, Chişinău, 2017

Structure of the thesis: introduction, 3 chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 164 sources, 4 annex, basic text consisting of 143 pages. The results are published in 10 scientific articles.

Key words: customs declaration, electronic declaration, foreign economic activity, detailed customs declaration, World Trade Organization, Kyoto Convention, goods, customs clearance, information systems.

Field of study: Institution of customs declaration as part of customs law.

The goal and objectives of the thesis. *The purpose* of this paper lies in the scientific analysis of the institution customs declaration by determining the concept of customs declaration, the forms of declaration, the procedure for completing customs declaration by each category of subjects in hand, information systems used to make electronic declarations, and in formulating practical recommendations designed to streamline the operation efficiency of the customs declaration. In order to achieve this goal it was established the following *objectives*: (a) the identification and definition of „customs declaration”; (b) analysis of national and international legal framework in the customs declaration; (c) identification of the defining aspects of the procedure of customs declaration; (d) the declaration analysis carried out by individuals and legal entities in the Republic of Moldova; (e) analyze the scope and customs declaration forms; f) analysis of national and international experience on used information technologies in the customs declaration; (g) determining the legal prerequisites of implementing electronic customs declaration mechanism to facilitate the adjustment of national legislation to the EU customs legislation.

Scientific novelty and originality is due to the fact that, starting from the actual needs of the practice enforcement by customs bodies of Republic of Moldova and the theoretical approaches to regulating legal relations in customs declaration was performed a complex research of institution of customs declaration to reflect the defining features of procedure of customs declaration, their forms and, in particular, of the electronic custom declaration, information systems used in customs, and to identify problems in the development mechanism of legal regulation of the declaration of customs which afforded a number of new scientific results.

Important scientific problem solved in this area consists of the scientific foundation of the institution of customs declaration in view of the definition of the concept of customs declaration, forms of customs declaration and detailed description, on the basis of national and international rules, customs declaration procedures including the electronics declaration, through the implemented information systems, which allowed clarification for scientists and practitioners of problematic issues in this area.

Theoretical significance of the research finds its expression in the scientific analysis of the institution customs declaration; the theoretical foundations declaring customs; exemplifying customs declaration forms present in doctrine and in practice; highlighting the defining elements of the customs declaration of goods and means of transport by individuals and legal persons, while taking into account the level of implementation of information systems that performs the making of electronic declaration in Republic of Moldova.

The practical value is determined by the fact that the research results are aimed for optimizing legal norms, regarding declaration of goods, and to the development of legal regulation of the entire mechanism of the customs declaration, including the electronic procedure. The theoretical and practical proposals and recommendations exposed in the paper can be used as a source in the methodical teaching recommendations, in teaching specialized courses in institutions of higher education at discipline „Custom law” and in preparing civil servants, in particular, customs officials. Some conclusions and recommendations, formulated in the paper, can be implemented in practice of the Customs Service of Republic of Moldova. As a result, *law ferenda* proposals submitted may be useful for the development of national customs laws in general, and the provisions determining the procedure of making customs declaration, in particular.

Implementation of scientific results. Conclusions and recommendations on the basis of this investigation found their reflection in 6 articles published in scientific journals, national and abroad, including the theses presented at nationally and internationally scientific-practical conferences.

ROTUNDU EDGAR

DECLARAREA ÎN DREPTUL VAMAL AL REPUBLICII MOLDOVA

Specialitatea 552.03 – Drept financiar (bancar, fiscal, vamal)

Autoreferatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar: 24.03.2017	Formatul hârtiei 60x84 1/16
Hârtie ofset. Tipar ofset.	Tiraj: 40 ex.
Coli de tipar: 1	Comanda nr.....

Tipografia „Print – CARO”, mun. Chisinau, str. Astronom Nicolae Donici, nr. 14